MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies Johanna Niemivuo-Lahti
Lainsäädäntöneuvos Pekka Kemppainen

MUISTIO
22.5.2017

E 31/2017 vp

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Ehdotus komission täytäntöönpanoasetukseksi koskien unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämistä ja muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla

Komissio on antanut vieraslajiasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennaltaehkäisemisestä ja hallinnasta (EU) N:o 1143/2014) nojalla ehdotuksen täytäntöönpanoasetukseksi unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämisestä. EU:n vieraslajiasetuksen ydin on koota ja ylläpitää luetteloa EU:n haitallisimmista vieraslajeista, joiden maahantuonti, myynti, kasvatus, käyttö ja ympäristöön päästäminen on EU:ssa kielletty.

Täydennettyä vieraslajiluetteloa koskevasta komission täytäntöönpanoasetuksesta äänestetään EU:n vieraslajikomiteassa 19.6.2017. Täytäntöönpanoasetus tulee Suomessa sellaisenaan sovellettavaksi.

Tieto komission ehdotuksesta on annettu eduskunnalle mahdollisimman pian sen jälkeen, kun komission täytäntöönpanonasetuksen sisältö on varmistunut ja esitys saatu komissiolta. Eduskuntaa on tarve informoida EU:n vieraslajiluetteloon sisältyvistä lajeista.

Komissio on valmistellut ehdotuksensa unionin luetteloon otettavista haitallisista vieraslajeista vuoden 2016 ja alkuvuoden 2017 aikana. Komissio on antanut alustavan luetteloehdotuksen Maailman kauppajärjestölle WTO:lle notifioitavaksi, ja tämä käsittely on vielä käynnissä.

Eduskunnalle on 24.10.2013 ja 30.1.2014 toimitettu U-kirjelmät EU:n vieraslajiasetuksen valmistelusta ja Suomen kannoista sekä 6.11.2015 E-kirjelmä EU:n ensimmäisen vieraslajiluettelon hyväksymisestä. Suomi on toiminut sovittujen kantojen mukaisesti valmisteltaessa vieraslajiasetusta sekä komission täytäntöönpanoasetusta EU:n haitallisten vieraslajien luetteloksi.

Suomen kanta

Supikoira

EU:n luetteloon on esitetty tällä täydennyskierroksella otettavaksi supikoira, jolloin myös lajin kasvattaminen turkistuotantoon olisi EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti kiellettyä. Supikoiran turkistuotannolla on Suomessa alueellisesti ja paikallisesti huomattava yhteiskunnallinen ja taloudellinen arvo (76 supikoiraturkistarhatilaa, nahkojen keskimääräinen kokonaismyynti noin 17 miljoonaa euroa/vuosi). Turkistarhaus työllistää merkittävästi myös muita elinkeinoharjoittajia kuten rehunvalmistajia, alkutuotantoa, kalastusta (turkiseläinten rehuksi), kuljetusliikennettä ja nahoituspalveluja. Turkistarhaus tarjoaa elinkeinomahdollisuuksia maaseudun asukkaille alueilla, missä muita työllistymismahdollisuuksia on vähän.

Suomi voi hyväksyä supikoiran ottamisen EU:n vieraslajiluetteloon, jos Suomi voi jatkaa turkiselinkeinoa EU:n vieraslajiasetuksen mukaisen komission hyväksynnän sekä kansallisten lupien (9 artikla) mukaisesti. EU:n vieraslajiasetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltio voi hakea komissiolta hyväksyntää unionin luetteloon otetun lajin edelleen hyödyntämiseksi, jos tähän on pakottavaan yhteiskunnalliseen etuun liittyviä syitä.

Suomi on edellyttänyt, että ennen kuin luettelon täydentämisestä äänestetään, komission kanssa päästään yhteisymmärrykseen 9 artiklan mukaisten hyväksyntöjen ja kansallisten lupien vaatimista menettelyistä ja niissä toiminnalle asetettavista ehdoista. Suomi on neuvotellut komission virkamiesten kanssa ja päässyt yhteisymmärrykseen seuraavista edellytyksistä luettelon hyväksymiselle:

- Elinkeinoa (supikoiran turkistarhausta) voidaan jatkaa vieraslajiasetuksen 9 artiklan mukaisesti yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti pakottavista syistä.

    - Komission edustajat ovat tästä samaa mieltä.

- Komissio myöntää hyväksynnät turkiselinkeinon jatkamiseksi toistaiseksi voimassa oleviksi, jolloin hyväksynnät voitaisiin sitoa esim. turkistarhojen toistaiseksi voimassa oleviin sertifiointijärjestelmiin, tai vähintään riittävän pitkäksi ajaksi (noin 20 v.), jonka jälkeen hyväksynnät voidaan uusia.

    - Komission edustajien mukaan komission hyväksyntä voisi olla voimassa toistaiseksi, jos vieraslajiasetuksen tavoitteet ja kriteerit toteutuvat sertifiointijärjestelmän kautta.

- Yksilöiden merkintävaatimus supikoiran kohdalla on tarpeeton.

    - Komission edustajien mielestä Suomen näkemys supikoiran merkintävaatimusten tarpeettomuudesta - merkinnät eivät paranna asetuksen tavoitteiden toteutumista ja ovat huomattava kustannus elinkeinolle (noin 10 % lisäkustannus) - on hyvin perusteltu.

Ainoa yksityiskohta, josta komission kanssa neuvottelut ovat vielä osittain kesken, on asetuksen voimaantuloon liittyvä siirtymäaika. Suomi edellyttää, että luetteloa hyväksyttäessä säädetään riittävästä siirtymäajasta (1-1,5 vuotta) vieraslajiasetuksen mukaisten vaatimusten toteuttamiseksi, esim. supikoiran karkaamisen estämiseksi. **Tämän osalta Suomen vaihtoehdot ovat seuraavat:**

1) jos supikoira otetaan luetteloon ja siirtymäaika sisältyy komission ehdotukseen toimeenpanoasetukseksi, **Suomi voi äänestää täydennetyn vieraslajiluettelon hyväksymisen puolesta (luettelossa 12 lajia),** tai
2) jos supikoira otetaan luetteloon, mutta siirtymäaika ei sisälly komission ehdotukseen toimeenpanoasetukseksi, **Suomi ei voi äänestää täydennetyn vieraslajiluettelon hyväksymisen puolesta,** tai
3) jos supikoiraa ei oteta tällä kierroksella täydennettävään vieraslajiluetteloon, **Suomi voi äänestää täydennetyn vieraslajiluettelon hyväksymisen puolesta (luettelossa 11 lajia, supikoira poistettu)**, mutta Suomi edellyttää vastaavan siirtymäajan sisällyttämistä seuraavalla luettelon täydennyskierroksella.

Suomi kannattaa ja pitää ensisijaisena vaihtoehtoa 1: Tämä on tulevien toimenpiteiden ennakoimisen kannalta selvin ratkaisu. Tämä vaihtoehto tarjoaa myös mahdollisuuden selvittää lupamenettelyyn liittyvät kysymykset supikoiran tapauksessa, jolloin myöhemmin vieraslajiluettelon täydennysasiana käsittelyyn tulevan minkin tarhauksen edellytykset olisivat pääpiirteissään selvillä.

Yleisesti Suomi kannattaa luontoon levinneen supikoiran leviämisen rajoittamista erityisesti siellä, missä sen aiheuttama riski monimuotoisuudelle on suurin, kuten kosteikoilla tai tärkeiden lintuvesien ympäristössä. Suomi kannattaa myös alueellista hankeyhteistyötä naapurimaiden (Ruotsi ja Norja) kanssa supikoiran torjumiseksi. Nämä linjaukset ja tavoitteet voitaisiin sisällyttää Suomessa erikseen laadittavaan lajien hallintasuunnitelmaan.

Muut lajit

Suomi pitää muiden ehdotettujen lajien ottamista unionin luetteloon hyväksyttävänä ja voi äänestää näiden lajien listaamisen puolesta. Kaukasianjättiputken lisääminen unionin luetteloon merkitsee käytännössä lajin poistamista kansallisesta luettelosta (valtioneuvoston asetus).

Komission toimeenpanoasetusehdotuksen keskeinen sisältö

Komissio esittää hyväksyttäväksi EU:n vieraslajiasetuksessa säädettyjen perusteiden pohjalta unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämisen. EU:n täydennettävään vieraslajiluetteloon otettaisiin saatavilla olevan tieteellisen näytön ja vieraslajiasetuksen mukaisesti tehdyn riskinarvioinnin perusteella seuraavat 12 lajia: afrikanhanhi (*Alopochen egyptiacus*), vesikaijalehti (*Alternanthera philoxeroides*), mesisilkkiyrtti (*Asclepias syriaca*), kiehkuravesirutto (*Elodea nuttallii*), värigunnera (*Gunnera tinctoria*), kaukasianjättiputki (*Heracleum mantegazzianum*), jättipalsami (*Impatiens glandulifera*), peittolapaheinä (*Microstegium vimineum*), kampaärviä (*Myriophyllum heterophyllum*), supikoira (*Nyctereutes procyonoides*), piisami (*Ondatra zibethicus*) sekä arabiansulkahirssi (*Pennisetum Setaceum*).

Suomessa turkistarhauselinkeinolle tärkeä minkki ei komission ehdotuksen mukaan ainakaan tässä vaiheessa sisälly EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon, mutta lajia on ehdotettu listattavaksi myöhemmässä vaiheessa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomi on käynyt tavoitteidensa saavuttamiseksi useita eri tason neuvotteluja komission kanssa sekä toimittanut kirjallista aineistoa Suomen kannan tueksi. Maatalous- ja ympäristöministeri Tiilikainen ja ympäristö-, meri- ja kalastuskomissaari Vella keskustelivat supikoiraan liittyvistä Suomen huolenaiheista sekä yhteisistä jatkotoimenpiteistä 28.2.2017 komissaarille jo aiemmin toimitetun ministerin kirjeen pohjalta. Komissaari Vella vastasi vielä ministeri Tiilikaiselle kirjeellä 3.3.2017.